

Inhoud

Leeswijzer	15
Deel 1 Algemeen	19
1 Samen opvoeden	21
Inleiding op het jeugddomein	
Joris van Veen & Hans Janssen	
1.1 Inleiding	21
1.2 De maatschappelijke opdracht van pedagogisch professionals in het jeugddomein	22
1.3 Begrippenkader: kennis van opgroeien en opvoeden	24
1.3.1 Pedagogiek	25
1.3.2 Opvoeding	26
1.3.3 Doel van opvoeden	27
1.4 De opvoed- en opgroeiomgeving stimuleren en het opvoedproces begeleiden	28
1.4.1 Brede blik	29
1.4.2 Normale en afwijkende ontwikkeling van jeugdigen	31
1.4.3 Ouderschap en opvoederschap	33
1.4.4 Systemisch werken	35
1.5 De rol en taak van pedagogisch professionals in het jeugddomein	37
1.5.1 Opvoedomgeving versterken	38
1.5.2 Opvoedingsrelaties versterken	39
1.5.3 Opvoedingsrelaties herstellen	39
1.5.4 Methodisch werken	42
1.6 (Maatschappelijke) ontwikkelingen in het beroepenveld	43
1.6.1 Meer mondigheid, meer inspraak	43
1.6.2 Individualisme – participatiesamenleving	44
1.6.3 Superdiversiteit	44
1.6.4 Wijzigingen in wetgeving	44
1.7 Competenties van de pedagogisch professional in de pedagogische werkvelden	45

2 Ieder kind telt mee	49
Over jeugdbeleid	
Jan Bekker	
2.1 Inleiding	49
2.2 Lokaal jeugdbeleid – een eerste schets	50
2.2.1 Jeugdvragestukken	51
2.3 Verschuiving van het huidige jeugdbeleid	53
2.3.1 De Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)	53
2.3.2 De Jeugdwet	54
2.3.3 De Wet langdurige zorg (Wlz)	54
2.3.4 Gemeentelijk jeugdbeleid	55
2.3.5 Decentralisatie	56
2.4 Jeugdzorgstelsel in transitie	57
2.5 Ontwikkelingen in het jeugdzorgstelsel	59
2.6 De rol van pedagogisch professionals in het jeugddomein	61
Deel 2 Preventie en basisvoorzieningen	65
3 It takes a village to raise a child	67
Het werkveld welzijnswerk	
Lisette van der Poel & Edwin Nieman	
3.1 Inleiding op het werkveld	67
3.1.1 Contextuele benadering	71
3.2 Profiel van de doelgroep	72
3.3 Functies van de pedagogisch professional in de buurt	74
3.4 Werkwijze en methoden	75
3.5 Praktijkervaringen	77
3.5.1 Young Leaders	78
3.5.2 De Vreedzame Wijk	78
3.5.3 Buurtvaders	78
3.6 Ontwikkelingen	79
3.7 Competenties van de pedagogisch professional in de buurt	80
4 Partnerschap in opvangen en opvoeden	83
Het werkveld kinderopvang	
Tessy Gaykema	
4.1 Inleiding op het werkveld	83
4.1.1 Historie	85
4.1.2 Wetgeving	86
4.1.3 Toezicht	87

4.2	Profiel van de doelgroep	88
4.3	Functies van de pedagogisch professional in de kinderopvang	90
4.3.1	Maatschappelijke functies	90
4.3.2	Organisatorische functies	92
4.3.3	Mentor	93
4.3.4	Hbo-professionals in de kinderopvang	93
4.4	Werkwijze en methoden	94
4.4.1	Kennis, kunde en vaardigheden	94
4.4.2	Pedagogische visie	95
4.4.3	Interactievaardigheden	96
4.4.4	Videofeedback	97
4.4.5	Voorschoolse educatie	97
4.5	Praktijkervaringen	98
4.5.1	Wet IKK	98
4.5.2	Landelijke Kwaliteitsmonitor Kinderopvang	98
4.5.3	Samenwerking met het basisonderwijs	99
4.5.4	Voor- en vroegschoolse educatie	100
4.6	Ontwikkelingen	102
4.6.1	Samenwerking met het basisonderwijs	102
4.6.2	Expertisecentrum Kinderopvang	102
4.6.3	Toekomst van de kinderopvang	103
4.7	Competenties van de pedagogisch professional in de kinderopvang	105

5 Passend onderwijs 107

Het werkveld onderwijs

Alicia Euwema & Carolien Gravesteijn

5.1	Inleiding op het werkveld	107
5.2	Het onderwijs: een grote diversiteit aan leerlingen	109
5.2.1	Zorgplicht	110
5.2.2	Passend onderwijs	110
5.2.3	Speciaal onderwijs	111
5.3	Functies van de pedagogisch professional in het onderwijs	112
5.3.1	Stimuleren van de ontwikkeling	112
5.3.2	Signaleren en begeleiden van problemen in de ontwikkeling	113
5.3.3	De relatie met de ouders onderhouden en hen ondersteunen	114
5.3.4	Samenwerking met andere professionals in de zorgketen	115
5.3.5	Het ondersteunen van en vormgeven aan het schoolbeleid	116

5.4	Werkwijze en methoden	117
5.4.1	Leerlingen stimuleren in hun sociaal-emotionele ontwikkeling	117
5.4.2	Interventies	119
5.5	Praktijkervaringen	121
5.6	Ontwikkelingen in het onderwijs: een blik op de toekomst	123
5.7	Competenties van de pedagogisch professional in het onderwijs	124

Deel 3 Jeugdhulp en jeugdbescherming 127

6 Problemen met opgroeien en opvoeden 129

Het werkveld jeugdhulp

Joris van Veen

6.1	Inleiding op het werkveld	129
6.1.1	Historische achtergrond	130
6.1.2	De Wet op de jeugdzorg	131
6.1.3	Van geïndiceerde jeugdzorg naar jeugdhulp	131
6.1.4	Een continuüm van jeugdhulp	132
6.1.5	Gespecialiseerde jeugdhulp	133
6.2	Profiel van de doelgroep	134
6.2.1	Achtergronden van opgroei- en opvoedproblemen	135
6.3	Functies van de pedagogisch professional in de jeugdhulp	137
6.3.1	Ambulante jeugdhulp	137
6.3.2	Jeugdhulp in een verblijf	138
6.3.3	Diagnostiek	139
6.4	Werkwijze en methoden	139
6.4.1	Methodieken in de ambulante jeugdhulp	140
6.4.2	Methodieken in de jeugdhulp in een verblijf	140
6.5	Praktijkervaringen	141
6.6	Ontwikkelingen	144
6.6.1	Een centrale integrale lokale aanpak (Wraparound Care)	144
6.6.2	Verdere ambulantisering	145
6.6.3	Gezinsgerichte benadering	145
6.6.4	Professionalisering in de jeugdhulp (beroepsregistratie)	145
6.7	Competenties van de pedagogisch professional in de jeugdhulp	147
6.7.1	Basishouding	147
6.7.2	Samenwerkingsvaardigheden	147
6.7.3	Theoretisch inzicht en methodisch werken	148
6.7.4	Reflectieve vaardigheden	148

7 Voldoende beschermd?	149
Het werkveld jeugdbescherming	
Lennie Haarsma	
7.1 Inleiding op het werkveld	149
7.1.1 Jeugdbescherming	150
7.1.2 Veilig Thuis	151
7.1.3 Raad voor de Kinderbescherming	152
7.1.4 Jeugdreclassering	152
7.1.5 Gecertificeerde Instellingen	153
7.1.6 Voldoende beschermd?	153
7.2 Profiel van de doelgroep	154
7.3 Functies van de pedagogisch professional in de jeugdbescherming	157
7.3.1 De kinderschermingsmaatregelen	158
7.3.2 Rechten van kinderen	160
7.3.3 De medewerker van Veilig Thuis	161
7.3.4 Raadsonderzoeker	161
7.3.5 Jeugdbeschermer	162
7.4 Werkwijze en methoden	164
7.4.1 Signs of Safety	164
7.4.2 De generieke onderzoeksmethode van de RvdK	164
7.4.3 Methodiek complexe scheidingen	165
7.4.4 Doorbraakaanpak	166
7.4.5 Hou Vast-w	166
7.4.6 Werken met de richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming	166
7.5 Praktijkervaringen	168
7.5.1 Jeugdbeschermingstafel	169
7.5.2 Pilots Jeugdbeschermingsketen	169
7.5.3 Kinderombudsman over rapportage	170
7.6 Ontwikkelingen	172
7.6.1 Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming met Regionale Veiligheidsteams	172
7.6.2 RSJ: extra juridische bescherming bij uithuisplaatsing	173
7.6.3 Actieprogramma Zorg voor de Jeugd	173
7.6.4 Hoge werkdruk	175
7.7 Competenties van de pedagogisch professional in de jeugdbescherming	175

8 In de fout	179
Het werkveld aanpak van jeugdcriminaliteit	
Marjolein Goderie	
8.1 Inleiding op het werkveld	179
8.1.1 Jeugdcriminaliteit	180
8.1.2 Jeugdstrafrechtketen	181
8.2 Profiel van de doelgroep	183
8.2.1 Gezinsstelsel	184
8.2.2 12-minners	184
8.2.3 First offenders	185
8.2.4 Niet-westerse allochtone jongeren	185
8.2.5 Jongeren met een verstandelijke beperking	186
8.2.6 Veelplegers	187
8.3 Functies van de pedagogisch professional in de jeugdreclassering	189
8.3.1 Preventie	189
8.3.2 Opvang en behandeling	191
8.4 Werkwijze en methoden	192
8.4.1 Taakstraf	192
8.4.2 Jeugdreclasseringsmaatregel	193
8.4.3 Andere sancties en interventies	194
8.4.4 Nazorg	195
8.4.5 Pedagogische invalshoek	196
8.5 Praktijkervaringen	198
8.5.1 Leven in een JJI	198
8.5.2 Het Zorg- en Veiligheidshuis	198
8.5.3 Kinderrechters aan het woord	199
8.6 Ontwikkelingen	200
8.7 Competenties van de pedagogisch professional in de jeugdreclassering	203
Deel 4 Differentiatie tweede lijn	205
9 De geest van de jeugd van tegenwoordig	207
Het werkveld zorg voor kinderen met psychische problemen	
Laura Nootboom	
9.1 Inleiding op het werkveld	207
9.2 Profiel van de doelgroep	210
9.2.1 Diagnostiek	211
9.2.2 Voorbeelden van psychische stoornissen	213

9.3	Functies van de pedagogisch professional in de jeugd-ggz	216
9.3.1	Jeugd- en gezinswerker in een lokaal wijkteam	216
9.3.2	Sociotherapeut	217
9.3.3	Ouderbegeleider	217
9.4	Werkwijze en methoden	219
9.4.1	Psycho-educatie	220
9.4.2	Cognitieve gedragstherapie	220
9.4.3	Systeemtherapie	221
9.4.4	High and Intensive Care Jeugd	221
9.5	Praktijkervaringen	222
9.5.1	Een korte geschiedenis van de jeugd-ggz	222
9.5.2	Jeugd-ggz onder druk	223
9.5.3	Jeugd-ggz in beweging	223
9.6	Ontwikkelingen	226
9.6.1	Preventie en het voorkomen van ggz-problematiek	226
9.6.2	Netwerkpsychiatrie	227
9.6.3	Technologische innovatie	227
9.6.4	Praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek	227
9.7	Competenties van de pedagogisch professional in de jeugd-ggz	228

10 Hoezo beperkt? 231

Het werkveld zorg voor chronisch zieke kinderen en kinderen met een lichamelijke beperking

Dick Oudenampsen

10.1	Inleiding op het werkveld	231
10.2	Profiel van de doelgroep	234
10.2.1	Zieke jeugdigen	235
10.3	Functies van de pedagogisch professional in de zorg voor jeugdigen met een lichamelijke beperking	240
10.3.1	Nulde lijn	241
10.3.2	Eerste lijn	243
10.3.3	Tweede lijn	244
10.4	Werkwijze en methoden	245
10.4.1	Praktische pedagogische gezinsbegeleiding	245
10.4.2	Op Koers	246
10.4.3	Sport heroes	246
10.4.4	PECS	247
10.4.5	Mentorprojecten	247
10.4.6	Cyberpoli	247
10.5	Praktijkervaringen	248

10.6	Ontwikkelingen	250
10.6.1	Participatie en belangenbehartiging	250
10.6.2	Van ziekenhuisopname naar intensieve kindzorg thuis	250
10.6.3	Erkenning levenslange en levensbrede zorg- en ondersteuningsvragen	251
10.7	Competenties van de pedagogisch professional in de zorg voor jeugdigen met een lichamelijke beperking	252

11 Je bent zo mooi anders dan ik 255

Het werkveld zorg voor kinderen met een verstandelijke beperking

Ida van Asselt-Goverts & Lisa van den Heuvel

11.1	Inleiding op het werkveld	255
11.2	Profiel van de doelgroep	257
11.3	Functies van de pedagogisch professional in de zorg voor jeugdigen met een verstandelijke beperking	262
11.3.1	Ondersteuningsmogelijkheden	263
11.3.2	Het stimuleren van de ontwikkeling	264
11.3.3	Opvoedingsondersteuning	265
11.3.4	Orthopedagogische begeleiding	266
11.3.5	Netwerkversterking	266
11.4	Werkwijze en methoden	267
11.4.1	Werken met een ondersteuningsplan	267
11.4.2	Methodieken	268
11.5	Praktijkervaringen	270
11.6	Ontwikkelingen	273
11.7	Competenties van de pedagogisch professional in de zorg voor jeugdigen met een verstandelijke beperking	274

Literatuur 277

Register 301

Over de auteurs 315